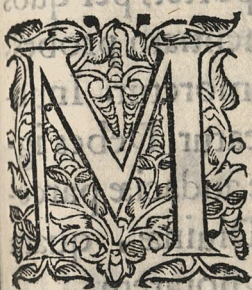

CERTAMEN
VTRIVSQUE
IVRIS.

ARTIVS
CERTAMEN
PARIS

TRINO, ET VNIDEO.

ATV TINO orbe, primus sol puriores
accendit auras, humanis oculis intactum
aperturus diem; nec certam passurus aciē,
etsi splendido eorum beneficio dispersus.
Altè excedis æternitatis prodigium, immē
sitatis onus SS. Trinitas superbo quidquid

simulacro mens meditatur humana. Beneficij prodiga ma-
iestas pleno in orbem exundat die, tā immani vbique multi-
plicis beneficentiæ miraculo, potentiæque prodigio; vt fre-
quenti immensitate rapti, alto mysteriorum pelago immerfi,
sacro Deitatis splendore hebetes præsentem adoremus, quā
solo fauore sentimus. Tam extra terminos nostros gloria tua
excellit, quam intra humanam breuitatem viuimus. Miracu-
lum quærendum fuit ignorantia meæ, vt rebus suis patrocini-
um exoraret. Faue ingenio indulgentia tuæ, quo pateris
vilissimos precū libellos, & ad altiores sinus assurgere. Pagi-
na & suā ambitione scribit; supra quam est te vocare in pre-
ces; infra indefessam benignitatis tuæ pietatem descendere
in humanas aras. Consilio maiestatis indulges miseris; altitu-
dinis infinita Deitatis modestia infimis ades. Hic liber totus
lex est, & te Deum adorat, cui quidquid adest supra rerum
legem immensa miraculorum perennat æternitate. In Trini-

tate vnus, in vno trinus, tam altè intelligis; vt Deū gignas.
Veluti si purus sol in vitrum irradiet, nascente eodem intra
cristalinum orbem lumine nouus vndique æstuans dies solis
æmulus inclarescit. Tam altè amas; vt Deum spires inter sa-
cratiores flammæ æternæ phænix incendio viuens pascitur.
Errores offero sacro legū nomine, excuses oportet, per quos
stat, vt beneficio sapientiæ tuæ fruam, & clementiam probes;
cum nullâ re largissimus indulgentiæ fauor moretur. Inue-
nit maiestas, quod castiget; pietas quod tueatur. Debes ig-
norantiæ meæ immaturæ pietati fauorem; ne audaciæ parce-
rem, & excusam beneficio liberalitatis tuæ Diuinæ, quam
consului, cui inuiderem; nisi exorarem, & ignorarem.

VIRIDARIUM

VTRIVSQUE IURIS PRUDENTIÆ
FLORIBVS ORNATVM CENTVM.

Ex quorum plus 30. odore DD. non sunt recreati.

Iuuentutis dimicationi, Doctorumque examini expositum,

Ac Diuæ Tryadi dicatum.

DON RAYMUNDVS DE ROCABERTI,
Comes Petrelatæ, ac Vicecomes de Rocaberti, vt
primam Iuris Cæsarei Laureolam assequatur, offert, &c.

S V B P R Æ S I D I O

Carissimi Præceptoris sui

I O S E P H I S A N T O L A R I A,

Vtriusque Iuris Doctoris, ac Iuris Ciuilis Primarij subtilisque Interpretis.

O S C Æ,

*Die 17. mensis Aprilis, per totam
Anni M. DC. XLI.*

CVM LICENTIA ORDINARII.

*Vt. D. Hieronymus Ioānes
Nauarro, Prorect. Vniuers.*

Apud Ioannem Franciscum à Larumbe, Vniuersitatis Typograph.

SCHOLA COMMVNIS.

Ex Digesto veteri.

I.

Arg. l. 2. De nox.
action.

Qui in defendendo seruo in noxali iudicio, vltra serui æstimationem consumpsit, in solidum dominum obligatum non habet, ne propter seruum plus damni, quam ipse valeret, dominus patiatur.

II.

Ex not. in l. Metum 9. §. Idem Pomponius, ff. Quod met. causa.

Metum tertij libertas data valet, quia à tertio damnum refarci, per edictum de eo quod metus causa, potest.

III.

Arg. à contra. sen su. l. Liber homo, §. Si seruus ff. ad l. Aquil.

Legis Aquiliæ actio acquisita hæredi, ratione rei legatæ peremptæ ante aditam hæreditatem, lucro hæredis est; nõque cedenda legatario, cum legatum re extincta euanuerit.

IV.

Ex l. 2. ff. De peculio.

Ex cõtractu celebrato à seruo peculium, tam à proprietario, quam vusufructuario habente, ex omni causa nõ teneri vusufructuarium, quia neque omne lucrum sentit, æquitas dicat.

Ex Digesto infortiato.

V.

Ex l. 54. ff. De acquir. hered.

Hæres adeundo hæreditatem, retro fingitur dominus à tempore mortis, quia retrò successisse creditur.

VI.

Ex not. in l. 5. ff. Vt leg. seu fideicom. nom. cau.

Ex cautione ab hærede facta pro legato conditionali, etsi tempore venientis conditionis hostium potestati sit subiectus, interim dum pendet captiuitas, nouatio inducitur, quia certa est spes obligationis.

VII.

l. 8. in princ. De bon. poss. con. tab.

E Mancipatus filius, iniuste exhæredatus inofficiosi querela Ciuili gaudere potest, quia Prætor iubet, illum institui, aut non iniuste exhæredari.

VIII.

Ex l. 1. §. Si Patet, ff. De coniung.

Nepos emancipatus non potest concurrere cum Patre emancipato, per edictum de coniugedis, etsi alius sit in potestate, quia nulla illi iniuria facta fuit.

Ex

Ex Digesto veteri.

IX.

Qui in defendendo seruo, in noxali iudicio, ultra serui æstimationem consumpsit, in solidum dominum obligatum habet, ne ex negotio bona fide suscepto gestor dānū pateretur.

l. 43. ff. De neg. gest.

X.

Metu tertij libertas data non valet, quia à tertio damnum resarciri, per edictum de eo quod metus causa, cum in rē detur, non potest.

l. 9. §. Idem Pompon. cum §. Cum autē, ff. Quod metus causa.

XI.

Legis Aquiliæ actio, acquisita hæredi ratione rei legatæ preceptæ ante aditam hæreditatem, non lucro hæredis est, nam est cedenda legatario, quia in locū rei legatæ subrogatur.

l. Liber homo, §. Si seruus ad leg. Aquil.

XII.

Ex contractu celebrato à seruo, peculium, tam à proprietario, quàm usufructuario habere, ex omni causa teneri vsumfructuarium, ne creditores, qui vnicum sunt intuitu peculium in plures debitores distringantur, æquitas dicat.

l. Hinc quaeritur, ff. De pecul.

Ex Digesto infortiato.

XIII.

Hæres, adeundo hæreditatem, non retro fingitur dominus à tempore mortis, quia tūc vices dominæ hæreditas habuit.

Arg. l. Si sol. 80. §. Si seruus, ff. De acq. hered.

XIV.

Ex cautione ab hærede facta, pro legato conditionali, si tempore venientis conditionis hostium potestati subiectus est, interim dum pēder captiuitas, quia nulla actualis est obligatio, nouatio non inducitur.

Ex d. l. §. ff. Vt legato, iuncta l. 1. §. ff. De nouat.

XV.

E Mancipatus filius, etsi debeat attēto iure Prætorio institui, vel exhæredari, in iustē exhæredatus inofficiosi querela ciuili non gaudet, quia à iure Ciuili incognitus est.

l. 1. §. Si filius, ff. De coning.

XVI.

NEpos emancipatus potest concurrere cum Patre emancipato, per adiectum de coniugendis, si alius sit in potestate ne vnus frater altero plus iuris haberet.

l. 1. §. Si filius, ff. De coning.

SCHOLA COMMVNIS.

Ex Digesto nouo.

XVII.

Ex not. in l. 9. ff. de man. vind.

Seruo alieno data libertas, etsi causa approbata fuerit, reuocari potest, quia seruum alienum manumittere permittendum non est.

XVIII.

Arg. l. 17. ff. De fideiussorib. in §. Fideiussor.

Fideiussor, pro seruo extra causam peculiarem in contractu iuris gentium obligato, interuenire poterit, cum in his absque dubio naturaliter obligetur.

XIX.

l. Si vendidero 82. §. Si Titius, ff. De furtis.

In debitum sciens recipiens inuito domino recipit, cum voluntas soluentis non sit dominium transferre, nisi debeatur, & ideo furti tenetur, quia inuito domino accepit.

XX.

l. In omnibus 18. ff. De capti.

Captus per legem Corneliam in primo instanti quo captus fuit, mortuus creditur, vt Ciuis Romanus mortuus censeatur, & confirmari testamentum valeat.

Ex Codice Iustine aneo.

XXI.

Ex not. in l. 1. §. C. De inoffic. test.

Contra Fiscum occupantem bona vt potè vacantia, causa eiusdem hereditatis vacantis inofficiosi querela intentari nequit, cum hæc requirat aditionem, illud eam excludat.

XXII.

Argum. à contrario, l. 4. C. De vsucap. pro her.

Ad possessionem cohonestandam, vt ex illa vsucapio procedat, titulus pro suo, specialis sufficiens est, cū quilibet ritulus, aliis nõ deficietibus requisitis, vsucapioni causam præbeat.

XXIII.

Ex not. in l. Vnica, C. De cad. tol.

Per legem Iuliam, & Papiam, ius accrescendi in totum sublatum fuit, exceptis liberis, & Parentibus, vsque ad tertium gradum, vt ex bonis quæ accresci debuerant, Regium ærarium ditaretur.

XXIV.

Ex l. 14. C. De fideicomis. lib. in pro princ. inst. de ing.

Ille, cui dum in ytero existeret libertas relicta fuerat, ingenuus fiet, quia cum libertate solem respicit.

Ex Digesto nono.

XXV.

Seruo alieno data libertas, etsi causa approbata fuerit, reuocari non potest, quia causæ probationi contradicendū erat, & domino tunc non contradicenti, imputatur.

Ex l. 9. ff. De man. vind.

XXVI.

Fideiussor pro seruo extra causam peculiarem in cōtractu iuris gentium obligato interuenire non poterit, quia non est persona ad quam verba fideiussionis redigantur.

l. 5. ff. Vt legatorum.

XXVII.

Indebitum sciens recipiens, non inuito domino recipit, cum voluntas soluentis semper sit dominium transferre; aliter nō rectē solueret; & ideo non quia inuito eo recipit furti tenetur.

Ex not. in d. l. 82. §. Si Titius, ff. De furtis.

XXVIII.

Captus, per legem Corneliam in primo instanti quo captus fuit, mortuus non creditur, quia cum vsque ad vltimum in stās bona retinuerit, antea mors, & hæreditas constitui nequit.

Ex l. 18. ff. De captiu. iuncta l. 5. §. 1. ff. eod.

Ex Codice Justiniano.

XXIX.

Contra Fiscum occupantem bona vtpotē vacātia, causa eiusdem hæreditatis vacantis inofficiosi querela intentari potest, quia bona in effectu vacantia esse, post confirmatam exhæredationem potest verificari.

l. 10. C. De inoffic. testam.

XXX.

Ad possessionem cohonestandam, vt ex illa vsucapio procedat nullus titulus pro suo, sufficiens est, quia intentio domini causam vsucapioni non præbet.

l. 24. C. De rei vind.

XXXI.

Per legem Iuliam, & Papiam ius accrescendi in totum sublatum non fuit, nec aliis extra liberos, & Parentes, cum in bonis per repudiationem deficientibus ius accrescendi locum habuerit.

Ex not. in d. l. Vnica, C. de cad. rol.

XXXII.

Ille cui dum in vtero existeret libertas relicta fuerat, non in genus, sed libertinus fiet, quia manumissus fuit.

Ex d. l. 14. C. De fid. lib. iuncto princ. insti. de liberti.

SCHOLA COMMVNIS.

Ex Inst. Iustin.

XXXIII.

Ex tit. Insti. qui
bus ex caus. m̃.
non lic.

L Ex Ælia Sentia primo ictu quo libertates vulnerat, illas annullat, cum ad nihil aliud quam annullandas á principio libertates d. lex creata fuerit.

XXXIV.

Ex not. in tit. de
id. tutel.

F Ilius non potest esse fiduciarius Tutor filiorum suorum, nisi & ipse emancipatus fuerit: nam aliter, quia filios habuisset in potestate si emancipati non fuissent, exemplo filij Patroni, legitimam tutelam adeptus fuisset.

XXXV.

Ex not. in §. Sed
si quis insti. de
susp. iur.

T Vtor de mendatio conuictus vt suspectus remouetur, & ad Prætorem remittitur vt maiori poena, quia illa dignus est, afficiatur.

XXXVI.

§. Thesauros in
sti. de re diuis.

A Cquisitio thesauri secundum iuris Civilis strictas regulas procedit, cum nunquam acquiratur, nisi quando domino caret.

Ex Jure Pontificio.

XXXVII.

Ex not. in cap.
Eo libentius de
seru. non ordi.

R Eligionem inuitus suscipere cogitur, qui libertatem á domino accepit, vt in Sacerdotali ministerio Ecclesiæ deserui-
ret, quia illud onus est anexum libertati, & libertate inuitus fruitur.

XXXVIII.

Ex cap. 9. De ar
bitris.

L Aicus cum adiuncto Ecclesiastico in causa spiritali arbiter esse poterit, cum ad hoc incapaces laici non existant.

XXXIX.

Cap. cū Martha
de celebrat. Miss.

A Qua cum vino immixta ad SS. Eucharistiæ Sacramentum, cum in vinum transeat, mediātē in Christi sanguinem conuertetur.

XL.

Ex clem̃t. exiit
de verbo sig.

M Andatum ratione piæ causæ, post mortem collatum extē-
ditur, sicq; mandatum, quia fauendum est piæ causæ, ex vi
mandati mortuo mandante exequetur.

Ex Inst. Iustin.

XLI.

L Ex Ælia Sentia primo ictu, quo libertates vulnerat non illas annullat, cum creditoribus debitum non exigentibus, libertates subsistant.

Ex d. tit. instit. quib. ex caus. ma. non. lic. tunc. l. i. ff. De stat. lib.

XLII.

Filius potest esse fiduciarius Tutor filiorum suorum quamvis ipse non emancipatus fuerit, quia legitimam eorum successionem habiturus non erat, & ad illum solum legitima tutela pertinet, ad quem legitima vadit hereditas.

Ex tit. De fiduc. tutel.

XLIII.

Tvor de mendatio convictus ut suspectus non remouetur, sed ad Prætorē puniendus remittitur, quia si ut suspectus re motus fuisset, maiori poena, qua dignus erat, affici non poterat.

§. Sed si quis in. si. de susp. tutor.

XLIV.

Acquisitio thesauri secundum iuris Civilis strictas regulas non procedit, cum nunquam domino carere possit.

Ex d. §. Thesau. ros in verbo Na. talem.

Ex Iure Pontificio.

XLV.

Religionem inuitus suscipere non cogitur, qui libertatem a domino accepit, ut in Sacerdotali ministerio Ecclesiæ deseruiret, quia et si illud onus sit annexum libertati, illa non inuitus fruitur.

Argum. c. præsēs. vers. quapropter. caus. 22. q. 3.

XLVI.

Laicus cum adiuncto Ecclesiastico in causa spirituali arbiter esse non poterit, cum in his rebus laicos arbitrari non deceat.

Ex cap. 8. de arbit.

XLVII.

Aqua vino immixta ad SS. Eucharistiæ Sacramentum non solum aliquando ut P. Coninch, sed semper immediatè, quia magis huius Sacramenti proprietas significatur, in Christi sanguinem conuertetur.

Argum. can. 2. de conf. dist. 2.

XLVIII.

Mandatum etiam post mortem collatum, nec ratione piæ causæ extendi valet, cum voluntas morte extinguatur, & quāvis mandatū exequi iubeatur, non ex vi mādati exequetur.

Ex d. Clē. exiit.

PROPONVNTVR
QVÆSTIONES
SELECTÆ.

Ex qualibet, tres oppositæ sententiæ
defenduntur.

LECTVRAS PVGNANTES,
vt iuueniles animos ad prælium pro-
uocemus admittimus.

5

TRES PVGNANTES SCHOLÆ
DEFENDVNTVR.

Q. An res à debitore creditori surrepta furtiva efficiatur.

Communis, XLIX.

A Debitore re oppignerata, creditori surrepta furtiva efficitur, sed re distracta purgatio vitij perficitur, & ideo vsucapi potest.

Contra com. L.

A Debitore oppignerata creditori surrepta furtiva non efficitur, & ideo vsucapi potest.

Nova, LI.

A Debitore re oppignerata, creditori surrepta furtiva efficitur, sed nequit aduc re distracta à debitore, vitium purgari, quamvis vsucapi possit.

Q. An sine partibus scripti, sint re coniuncti.

Communis, LII.

S Ine partibus scripti hæredes, omninò sunt re disuncti, quavis alius cum certa parte cohæres adiunctus fuerit.

Contra com. LIII.

S Ine partibus scripti hæredes, omninò sunt re disuncti, nisi tertius cum certa parte cohæres adiunctus fuerit, quia tunc ex tacita voluntate, primi re coniuncti efficiuntur.

Nova, LIV.

S Ine partibus scripti hæredes, nisi tertius adiungatur, neque omninò re coniuncti, neque disuncti, iudicari debent.

*Q. Utrum Pater, vel filius dominus sit peculij
Castrensis.*

Communis, LV.

EX privilegio militari, filio rerum peculiarium dominium,
& libera eius dispositio, concessa fuit, ideoque à Patre ab-
dicatum fuisse, perspicuum est.

Contra com. LVI.

EX privilegio militari, filio rerum peculiarium dominium
concessum non est, & ideo Patri oblatum non est.

Nova, LVII.

EX privilegio militari, filio rerum peculiarium dominiū con-
cessum est, neque Patri ademptum est, ideoq; duo simul, &
in solidum, domini rerum peculiarium existent.

*Q. Utrum inofficiosi querela sit Iuris Civilis,
vel Prætorij.*

Communis, LVIII.

Inofficiosi querela omnis est Iuris Civilis, cum qui obtinue-
rit, hæres efficiatur.

Contra com. LIX.

Inofficiosi querela omnis est iuris Prætorij, cum aliter filiis
emancipatis elargiri non posset.

Nova, LX.

Inofficiosi querela, nec omnis est Iuris Civilis, neque omnis
est iuris Prætorij; sed aliam civilem, aliamque esse Præto-
riam, profiteamur.

*Q. An existētia sui haredis confirmetur
tabulæ pupillares.*

Communis, LXI.

EXistētia sui haredis, tabulæ pupillares, tam de Iure Ciuili, quàm Prætorio confirmantur.

Contra com. LXII.

EXistētia sui haredis, neque de Iure Ciuili, neque Prætorio confirmantur.

Noua, LXIII.

EXistētia sui haredis tabulæ pupillares de Iure Ciuili, sed non Prætorio confirmantur.

Q. An suus hares si institutus, & substitutus fuerit, ex institutione omittere, & substitutione admittere hereditatem possit.

Communis, LXIV.

EX tacita testantis voluntate, suo hærede instituto, sibi que substituto potestas omitterendi ex institutione, & adeundi ex substitutione concessa videtur, tam de Iure Ciuili, quàm Prætorio, cum necessitas relaxetur.

Contra com. LXV.

EX tacita testantis voluntate suo hærede instituto, & substituto potestas omitterendi hereditatem ex Iure Ciuili concessa non est, ideoque solum de iure Prætorio admittere hereditatem poterit.

Noua, LXVI.

IN suis hæredibus frustraneam talem substitutionem iudicamus, quia nec de Iure Ciuili, nec Prætorio omittere hereditatem ex institutione, & admittere ex substitutione possunt.

*Q. Virum suus heres à tempore mortis, testamen-
tarius heres efficiatur.*

Communis, LXVII.

L Egis potestate in suum heredem, dominium ex testamento, si scriptus heres est, statim de Iure Ciuili, ac Prætorio, à morte defuncti continuatur.

Contra com. LXVIII.

L Egis potestate in suum heredem dominium, etsi scriptus heres sit, ex testamento, neque de Iure Ciuili, aut Prætorio, ante immixtionem continuatur.

Noua, LXIX.

I N suum heredem à morte testatoris ex testamento dominium continuari, & non continuari simul, quia contraria non sunt, defendemus.

Q. Vtrum compensatio lucri, & damni in negotiorum gest. actione admittatur.

Comunis, LXX.

L Verum cum damno in negot. gest. actione, siue casu, aut culpa datum fuerit, compensandum erit.

Contra com. LXXI.

L Verum cum damno in negotiorum gestorum actione casu datum compensabitur, culpa verò qualibet datum, compensandum non erit.

Noua, LXXII.

N On omne damnum culpa datum compensatur, neque omne damnum à culpa dimanans compensationem excludit.

Q.

7

Q. An suus hæres post abstensionem ab intestato succedere possit.

Communis, LXXIII.

Semper post abstensionem suus hæres ab intestato succedere valet.

Contra com. LXXIV.

Nunquam post abstensionem suus hæres ab intestato succedere potest.

Nova, LXXV.

Suus hæres à testamēti causa abstentus, nec semper ab intestato ad successionem admittitur, nec semper excluditur.

Q. An in suis hæredibus hæreditas iacens existat.

Communis, LXXIX.

Hæreditas in suis hæredibus ut superflua, neque tanquam ius incorporeum, neque tanquam vicem personæ ac dominæ retinens constitui debet.

Contra com. LXXVII.

Hæreditas in suis hæredibus, tanquam ius incorporeum constituenda erit: sed non vicem personæ, ac dominæ retinēs.

Nova, LXXVIII.

Hæreditas in suis hæredibus, etiam tanquam vices personæ, ac dominæ retinens, sæpius constitui debet.

LXXIX.

*l. Apud, ff. de m. a.
vind.***A** pud Collegam suum Prætor manumittere non potest.

LXXX.

*l. 2. §. Si fructua-
rius de stip. seru.***S** i fructuarius seruus stipulatus esset fructuario, vel proprietario: siquidem ex re fructuarij stipulatus esset, inutilis est stipulatio: quia utrique ex re fructuarij actionem acquirere potuisset.

LXXXI.

*l. illud, ff. De lib.
causa.***I** llud certum est damnum hoc solum in hac actione infamitæ deduci, quod dolo, non etiam quod culpa factum sit ideoque licet absolutus hoc iudicio fuerit: adhuc tamen postea cum eo poterit lege Aquilia agi: cum ea lege, etiam culpa teneatur.

LXXXII.

*l. 28. ff. De vulga-
ri, & pup.***S** ed si Pater in Ciuitate decesserit, filius impubes apud hostes (siquidem mortuo Patre, filius in hostium potestate peruenierit) non commodè dicitur hæreditatem eius ex ea lege ad substitutos pertinere

LXXXIII.

*l. Cum quidam,
§. Quid enim m, ff.
de usur.***V** ssum enim non propter lucrum petentium, sed propter soluentium infliguntur.

Apud

XCV.

Item Senatus censuit, vt si seruus domini sui iussu, testamen-
to, codicillisve libertatem sibi adscripserit: ob eam rē, quod
ipsum manu adscriptum est, non ideo minus liber sit.

*l. Diuus Clau-
dius, §. Item Se-
natus, ff. Ad le-
gem Cor. de fals.*

XCVI.

Si seruus legatus post aditam hæreditatem sit occisus, compe-
tere legis Aquiliæ actionem legatario, si modo post mortē
serui agnouit legatum: quod si repudiauerit, consequens esse ait
Iulianus dicere, hæredi competere.

*l. Liber homo, Ad
l. Aquil.*

XCVII.

Postumus inofficiosum testamentum potest dicere eorum,
quibus tuus hæres, vel legitimus potuisset fieri, si in vtero
mortis eorum tempore non fuisset.

*l. §. ff. De inoffic.
testam.*

XCVIII.

Cum is, qui sub conditione debet, manumittat fideicommissum
si causa, lex Ælia Sentia locum non habet.

*l. §. ff. Qui, & à
quibus.*

XCIX.

Post contractum capitale crimen, donationes factæ valent
ex Constitutione Diuorum Seueri, & Antonini: nisi condē-
natio secuta sit.

*l. Post contractū
de donat.*

C.

Ex castrensi peculio seruus, à Patre hæres institui nō potest,
& filium necessarium hæredem patri facit.

*l. r. §. De cast. pe-
cul.*

XCIV.

Item servus capitis, ut si servus domini sui iussu, testamen-
to, codicillis, libentem sibi adscripserit, ob eam rem, quod
ipsum manum adscripserit, non ideo minus liber sit.

XCVI.

Si servus legatus post aditam hereditatem sit occisus, compe-
tere legis actionem legatario, si modo post morte
legati agnoscit legatum: quod si repudiaverit, competens esse ait
solentis dicere, heredi competere.

XCVII.

Possimus inoffensum testamentum potest dicere coram
iudice, si iudex, vel legimus potest fieri, si in viro
moris coram tempore non fuerit.

XCVIII.

Cum is, qui sub conditione debet, manumittere sit de communi
si causa, lex Aelia sentia locum non habet.

XCIX.

Post contractum capitale crimen, donationes factae valent
ex Constitutione Diocletiani, et Antonini, nisi conditio
modo servata sit.

C.

Ex castrensibus pecuniis servus, a Patre patres in ius non potest
et filium necessarium heredem patri facit.

plures sūt q̄lit' diuidēda. Vñ quidam.
Quattuor aut in ra dant nat' iura trien-
tem. Semissem xō dant natis q̄nqz vel
vltra. Arbitriū sequē substantia cēta p̄is
Falco. omis. auis q̄a est. z dī a falx. cis. eo
q̄ vngues habeat recuruos ad similitudi-
nem falcis.

Falera. rē. pē. cor. est ornamētū equor. s̄ po-
nit q̄nqz. p̄ oratione aliarū rerū. ut xbo.
rum. Itē falera inueniē etiā. p̄ supbia. et
inani iactatione. Et cor. fa. Vñ Aurora.
Plumē sūt falere Ciceronis picta poete.
Inueniē etiā fallere infinitiū. de fallo. lis
z pdu. p̄mā positione. Vñ Quidius epi.
Fallere treditē nō est operosa puellā.

Falernus. ni. mons est in cāpania vbi opti-
mū abūdat vinū. Ideo falernū dī bonū
vinū. Inde falern. na. nū. z falernic. ca.
cū. pē. cor. z p̄mā. q̄ oīa illa scribūt p̄ vinū
Fallax. lacis. oīs. ge. i. deceptor. z dī a (l.
fallo. lis. q̄ fando decipit. Inde fallacia.
cis. i. deceptio. Et nō q̄ fallax differt ab
eo q̄ mentit. q̄ oīs hō fallax id agit vī dī-
cit vñ quis fallax. sed nō oīs hō vult falle-
re q̄ mentit. ut iocatores q̄ sepe mentiunt
magis studio delectandi q̄ volūtate fal-
lendi. Vñ z fallacia dī apud dialecticos
in argumentatione. Vel voce aliqua. ut
cū quis videt aliud fari. i. dicere. vñ ligre
q̄ ligre. vnde z homo decipit.

Falsarij. sunt qui crimine falsi tenent. vel q̄
crime falsarioz admittūt. ut de cri. fal. ad
falsarioz.

Falsidicus. ca. cū. i. falsa dicens. z cor. dī.
Falsus. fa. sū. fm quosdam est participiū. z
idem ē qd̄ decept. Scdm̄ xō qd̄ ē nomē
falsus. eit q̄ fallit. vel q̄ negat qd̄ verū est
Inde h̄ falsū. si. z falsus. fa. sū. dī qd̄ ve-
rum nō est. q̄ fallat. Inde false adū. Et h̄
falsitas. tatis. z differt a mēdacio. q̄ falsi-
tas est negare qd̄ verū est. Mēdaciū ē
fingere quod verū nō est. Vñ qd̄az. Si
vera iupprimas falsus agnosceris eē. Si
falsa cōfingas. sic mēdax esse videri. Itē
falsū differt a ficto. q̄ falsū ad oīones per-
tinet vbi veritas ita sepe videt. ut q̄ facta
sint negent. Sed fictaz ad poetas ptinet
vbi q̄ facta nō sūt facta dicunt. Falsus ḡ
est quod verū non est. Fictū qd̄ verisimi-
le ē. Itē falsus. a. ū. i. iust. ut falso q̄rit d̄
sua natura humanū gen. i. iniuste. sic et
verū dī iustū. Et hīc tenari. dī falsus. q̄
nō habet iusticiā suā. Deest enī ei vñ in pō-
dere vñ in forma vñ in supscriptione. Vñ z

moneta. dī. q̄ monetne qua frans z iniu-
sticia sublit.

Falx. cis. est instrū aptum segetib. vineis z
pratib. z dī a filice. q̄ bac p̄mū milites ber-
bam filicē abscondere solebāt. Vnde. Fal-
ce puto vineam meto sata tondeo prata.
Itē. Falx metit z scindit. fax vñ. faux q̄z
mandit.

Fama. mē. f. p. est sine certo autore inuent.
rumor. cui malignitas dedit initiū. fides
aut incrementū. Vel est vebemēs vulgi.
vel maioris ptis opinio rei d̄ q̄ quere cō-
senties vel cōsonās. z dī a famuloz. aris.
q̄si famula. q̄ famulat nobis dū ad mo-
dū famulē discurredo rumores de nobis
portat p̄ diuersas terras. etiā nob ignora-
tib. vel dī a fando q̄ fando puagat. Et
est nomē bonarū z malarū rerū. s̄ sine ad-
iuncto sepius accipit in bono. Vñ. Fama
volat transitqz modū quocūqz ferat. In
famosus. fa. sū. de q̄ fama loquit. siue be-
ne siue male. Vñ q̄nqz accipit in bono. s̄
sepius in malo. s̄ p̄ infami.

Famosū carnē fm Alico. in sū. C. de iniur.
est dictamē. vel hīstoria cōposita ad alicu-
ius infamiā.

Famosus libellus pōt dici liber cōscriptus
ob alicui. infamiā. ut. ff. de iniur. l. lex tor-
mento. s̄. si q̄s liberū. Et imponit ei pē-
na capitis qui edidit libellū vel q̄ inuentū
nō corrupt sed alij manifestauit. z qui eū
dictauerit si nō pbauerit de calūnia. ca-
pitaliter puniet fm Alico. in sū.

Famelicus. ca. cū. i. esuries. ieun. z dī a fa-
mes. z cor. pē. Vñ. j. Regl. 2. Et famelici
saturati sunt.

Famen. inis. n. t. i. locutio.

Fames famis. f. g. qd̄ antiqui fames famei
dixerūt. vnde adhuc ablatiū. desinit in
e. p̄ductā. q̄si q̄nte declinationis. Et ē fa-
mes appetit. edēdi. cōtulsio faucis. quasi
phos meās. z ē etymologia. In famelic.
ca. cū. z fametic. ca. cū. z famete. tea. teū.
in eodē sensu. i. esuries. Fameteus etiā dī-
cit mortifer. Et cor. p̄mā fames. sed fama
eam. p̄d. Vnde. Nil mage triste fame. nil
clare cōparo fame.

Famicus. ci. m. s. pē. cor. locus tabernaruz
in vrbe quē frequētāt ppter famē pellēdā
Familia. hē. f. p. a femur dī. Et est familia
liber ex liberis legib. suscepti. Nā familia
p̄ seruis abusiue. nō pprie dī. Et cōponit
cū pater. mater. fili. ut paterfamilias. ma-
terfamilias. fili. familias. Et ē familias gtrū

flagitatio corruptelâ libidinis. S; h' di/
cunt facinora a facti commissione q; fac qd
alteri nocet. Inde facinorosus. fa. sū. Et
nota q; facin' aliqu' accipit in bona signi-
ficatio ne scilz p facto. qd fere semp discernit ex
adiuncto. ut pulcrū facin'. pclarū facinus.
Facitergiū. gū. i. togilla. siue parvū gau-
sape. ad tergendū faciem.

Facticius. a. ū. dī a factus. Et dī nomē fac-
ticiū. qd factū est ad similitudinē soni illi-
rei q; noiaf. Vel facticiū nomē est illud
quod a proprietate sonoz inuentū est p imi-
tationē. ut turē. taratantara. tintinnabu-
Factio. onis. f. i. actus faciēdi. vel (lū-
passio fiēdi. Et factio dī ficta actio. Cum
enī aliq; fingit se aliqd facere causa cōmo-
di alicui'. z facit ut in cōmodet illi. factio
pprie dī. Dñ z factio dī. p dītio. In fac-
tiosus. fa. sū. i. fictiosus. q; se fingit facere ut
psit. facit tñ ut noceat. Inde z factiosus
dī. p dītor.

Factus. ctus. ctui. dī a facio. z h' factum. etī
vel potius a fio. z est actus faciēdi vel pas-
sio fiēdi. Factū qd fit. Declinat etiā ad
iective factus. ctā. ctū.

Facula. lē. dīmi. i. parua fax. Inde faculo-
las. i. fingere faces vel facere.

Faculentus. ta. tū. i. lucidus. clarus. z dicē
a phos z lentos. In faculent'. i. plen' lu-
ce. lucidus z ornatus. In faculent' aduer.
Et h' faculentia. tig. i. splendor. decusatio
Facultas. tatis. f. i. i. facilitas vel possibili-
tas. Dñ z facultas alicuius dī scia illius
in q; p ceteris ē facilis z potēs ad rñdēdū.
z qd querit solvendū. Facultas etiā dī q;
libet scia. eo q; reddat eū facile z potentes
ad p dīcta faciēda. Itē facultas dī copia
opum.

Facidus. da. dū. i. disertus. qui facile fari
potest quod intelligit. Inde hęc faciēdia
dic. z faciēditas. taq. Et est facundia. ma-
gnū dei donū. dū q; cōmode pōt eloqui
q; cōmode intelligit. In faciēdiosus. fa. sū
z faciēdatus. ta. tū. i. plenus faciēdia. z fa-
cundo. as. i. faciēdū facere.

Fage vel fagin grece. i. comedere latine.

Faginus. na. nū. pe. cor. z fagine'. nea. neū
in eodē sensu. qd est de fago. vel qd pti-
net ad fagiū. z dī a fagus. In h' faginetū.
ti. locus ubi abundāt fagi.

Fagolydoros grece māducantes maledi-
ctum latine. Fage enī comedere. lydoros
maledictū. z acutē vltima. Dñ Hiero. in
plogo sup Egech dic S; vereor ne illud

eis eueniat. qd grece significat' dī. ut vo-
cent fagolydoros. hoc ē. manducantes se-
necias. quasi diceret. vereor ne ipsis spon-
te legentib' z tetrabentib' eueniat quod
grece signantur dī in detestationez talū
q; latine. q; apud grecos verbū vlitatū ē
z maxime tetractōnis expōsiū. ut vocēt
fagolydoros. i. maledicta comedentes et
incorporātes sibi eadē q; prius maledixerit
tetrabendo. Quidā hō exponit fagoly-
doros. i. comedētes maledictū vel male-
dictionē. Tales enī tetractores nihil ali-
ud vident' habere in ore nisi maledictōes
vel tetractōnes maledictas. hoc ē apud
nos māducātes senecias. Predicti apud
grecos emphatice vocant' fagolydoros.
Dñ h' m' alios. senecia grecū ē. z latine dī bel-
ua. imūdiū animal. Hanc Philolog' dī-
cit aliqñ marem. aliqñ femina. z quia est
animal imundū. ponitur hic p imūdia.
Et est sensus. manducātes senecias. i. qd
vnus tetrabendo enomit. alius audiēdo
deglutit. z ita in h' mōi imūdiq; relectē
sicut famelici in cibo. Dñ manducātes se-
necias. i. tetractōnū imūdiāf. z relecta-
bilē māducātes. i. incorporātes sibi. scz in
occulto ea de qbus in publico maledicūt.
Fagus. gi. ē arbor quedā glādifera. z dī a
fagin quod ē comedere. q; eius fruct' oli-
hoies comederūt z escā habuerūt. Vnde
sepe p agro ponit. q; olim pavit hoies. sic
modo ager. Et pducit fa. Dñ Virgilius
Tityre tu patule recubās s; tegmīe fagi.
Falcarius. rj. qui falces facit. vel q; falce se-
cat. z dī a falx falas.

Falcastrū. strū. n. s. dī instrū ferreū curru-
z cū longo manubrio ad densitatē vepū
succidendū. z dī a falx. q; recurruz ad si-
militudinē falcis. Idem z runco. comis dī
a runcando vepres.

Falcicula. lē. f. p. i. parua falx.

Falcidia lex dī a Falcidio tribu'. o plebis
qui sub Octaviano ipsam a diuinit. ad
h' q; q; extraneo in testamēto suo legare
non posset. quin ad min' quarta pars re-
maneret heredibus q; si cōtra faceret. Idcū
non haberet. Et nota q; si heredes sunt fi-
lij. z sūt quattuor vel pauciores. legitima
oīuz est tertia pars hereditat'. Si hō sūt
qnq; vel plures. legitima oīuz erit medie-
tas hereditatis. Si aut sunt extranei. siue
pauci siue multi. quarta pars hereditatis
erit legitima. Et in quolibet isto casuum
ista legitima est inter ipsos heredes ubi

1512
FALCIDA
PUBICA
VOTUM
MILITUM

inops. sic dictus. qz inopia miser factus
esuriat. et sitiat. Et eruno. nas. in opem. et
miseri fa.

Emus. ta. m. pe. cor. i. exraptus vel ereptus
aut eversus. Unde Zachar. 3. Torus
erutus de igne.

E ante S

Es. cris. n. t. d. ab aer. eo qz sit eiusde color
cu aere. Inde h. grati. rj. locus vbi pecu
nia publica reponit. qz olim pns ibi es re
ponebat. Es eni pns olim fuit in vsu. an
ro. et argeto. et ferro nodu inuentis. x qb
metallis quis postea facta fuisset pecunia.
nome tñ grarj pmanit ab eo metallo. vñ
pecunia initu sumptit. et qz es utpote pns
inuentum habebatur in vsu cuiuslibet me
talli. inde est qz inuenitur. p quolibet me
tallo generalit. et scribit p ae.

Esca. seg. f. p. ab edo es. d. et d. esca. eo qz
eas os capiat. et etymologia. In escosul
sa. su. i. escis plenus. pinguis. crassus.

Escale. lis. n. t. d. quodlibet vas ad escas
deferendas vel accipiendas aptu.

Escaria. rig. f. p. i. mensa escis plena.

Escarius. rj. m. s. qda piscis sic dicit. qz so
lus escam ruminare phibet. na alij pisces
non ruminant.

Eschynes et Demosthenes fuerunt duo ora
tores. Eschynes impugnauit cam Cthe
sifonj. et Demosthenes defendit et pualu
it. et cor. pe. De his facit mentione Hiero
nymus in epla ad Paulinu. 2. caplo.

Esculent. ta. ti. i. pinguis vel escis plenus
In esculetia. ti. i. pinguedo. crassitudo.

Esculetum. ti. pe. p. locus vbi multe crescunt
esculi. et d. ab esculus.

Esculus. li. f. s. est arbor. cuius fructus esca e.
et dicit qda e sorbus vel nesperus fm

Esca. et d. fm Pap. est arbor glandifera.

Escul. interpretat angulu tristicie vel cogi
tatio meroris.

Esquilie. iari. plis nueri qdam vicus rome
ubi erat vstrina publica. Vñ Iuuenalis
Esquilas dictu q petut a vimie colle. Qui
locus d. bebraice carnariu. Et d. ille lo
cus. esquilie qsi alitu esce. qz auet ibi come
debant hois cadauera. Vñ qdam mons
vicinus dictus est esquilinus.

Essedu. di. genus est vehiculi. Vñ Orati
Esseda festinant. et cor. pe.

Essentia. rig. f. p. i. substantia. vel pprietas es
sendi. In hic et hec essentialis. et h. le. In
essentialit. et essentialitas fm Hug. Pap.

ho dicit. Essentia suba. natura. vel emi
tas. eo qz semp est. Et differt essentia ab
esse qz ee est act. essentie. Essentia autē d.
cuius actus est esse. Substantia cui act. e. s. b. l. a.
est subsistere. Substantia cui act. e. s. b. l. a.
Estas. stas. f. t. est quarta pars ani. et (re.
est calida et sicca. Et sunt quatuor tpa anni.
scz hyems. ver. estas. autumnus. Vñ. Dat
Clemes hyeme. Dat Petr. ver cathedra
tus. Estuat Diban. autumat Bartholo
tus. Estacula. le. dimi. i. parua estas. (m.
Estifer. fera. feru. pe. cor. i. heres estatem vel
estu. et d. ab estas. vel estus et ferro.

Estiuus. na. nu. i. ad estate ptinens. Vnde
Estiuus. no. p. pluit dicunt ioca in memori
bus vbi in estate bestie sub ymbra morant
ut vitent calore. Itē ab estas vel estiuus
d. hic et hec estiuus. et hoc le. i. ad estatez
vel ad estiuu ptinens.

Estor. oris. i. vorator. epulo. mādne. man
dax. ardilio. et d. ab edo. es.

Estrix. cis. f. t. i. mulier gulosa.

Estus. us. ni. d. qsi vlt. i. calor. feruor. In
estuosus. sa. su. i. plenus estu.

Eius. sa. su. i. comestus. corrosus.

E ante T

Etacula. le. dimi. i. parua etas.

Etas etatis. f. t. d. ab quo. qsi euitas. Etas
plena qz p vno anno. et p septē et p centus
et p quouis tpe sic dicta. qsi euitas. scilicet
similitudo cui. Na cui est etas ppetua. cu
ius nec initu nec finis extremus noscitur.
qd greci vocat eonas. qd aliqui apud eos
p seculo. qnq. p eterno ponit. Vñ apud
latinos est ternatiuu ab cui vel ab ee. p.
pter eius durabilitate. Itē etas d. duo
bus modis. aut mudi aut hois. Mundo
aut nō assignant etates qstū ad subam.
qz sic impetuu durabit. s. qntū ad statū.
sic eni trālibit mūd. qz p tēnt figura mun
di fm aplm. Figura inqt nō est suba. Et
sic mūd. antiquat et senescit. et fm h. d. i. s. i. n.
guunt mudi etates methaphorice ad sili
tudine etatis vni hois. Variant eni in
hoie etates fm diūsas notabiles varia
tes in statu ipsius. Vñ pma etas hois d.
infantia vsqz ad septem annos. Exinde
vsqz ad quattuordecim ānos ē etas secu
da. scilz pueritia. necdū ad generandum
apta. Vñ puer d. a puritate. qz purus est
necdū lanuginē et florem habet genarum
Tertia etas est adolecētia ad gignendū
apta et adulta. qz progat vsqz ad viginti